

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU RAPORU

Esas No : 1/745

04.03.2013

Karar No: 42

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlar Kurulunca 19/02/2013 tarihinde Başkanlığınıza sunulan 1/745 esas numaralı “Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Yer Alan Engelli Bireylere Yönelik İbarelerin Değiştirilmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” Başkanlığınız tarafından 22/02/2013 tarihinde tali olarak Komisyonumuza, esas olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sevk edilmiştir. Tasarı, Komisyonumuzun 28/02/2013 tarihli 19’uncu toplantısında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Tasarı ile, ilgili mevzuatta terminoloji birliğinin sağlanması, mevzuata uluslararası hukuki metinlerde ve literatürde ağırlık kazanan eğilimin yansıtılması, böylece alana ilişkin tıbbi perspektiften sosyal bir perspektife geçişin sağlanması, mevcut ifadelere yönelik toplum nezdindeki negatif algının izale edilmesi amaçlarını teminen, mevzuatımızda yer alan *sakat, özürlü ve çürük* ibareleri ve türevlerinin yerine *engelli* ibaresinin ve türevlerinin kullanılması öngörülmektedir. Ayrıca, yapılan ibare değişiklikleri dolayısıyla olası hak kayıplarını önlemek amacıyla engelli bireylerin mevcut rapor, belge, kimlik kartı gibi belgelerinin, geçerli oldukları süreler ve şartlar dahilinde olmak kaydıyla, geçerliliklerinin korunmasına dair düzenleme yapılmaktadır.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında Hükümet temsilcisi tarafından aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

- Tasarı kamuoyunda da üzerinde mutabakat sağlanan ve bütçe görüşmeleri esnasında da gündeme gelen tüm siyasi parti mensuplarının taleplerini karşılayan bir Tasarı’dır.

- İsim değişikliği, mevzuatta bir terminoloji birliği sağlamak ve insan onurunu rencide edici bazı ifadeleri kullanımdan kaldırmak amacını taşımaktadır. Ancak Tasarı’nın amacı, isim değişikliğinden öte bir anlamı da kapsamaktadır. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’de benimsenen sosyal bakış açısının bir neticesi olarak engellilik, insan hakları hukukunun vazgeçilmez bir parçasıdır ve engelli

hakları toplumsal yaşama, ayrımcılığa maruz kalmaksızın diğer bireylerle eşit katılımı öngörmektedir. Bu bakış açısından bahisle dünyada artık “özürlü” kavramı yerine “engelli” kavramı tercih edilmektedir.

- Dolayısıyla artık engellilik kavramı; bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden ve topluma diğer bireylerle birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını engelleyen tutum ve çevre koşullarından etkilenen kimse olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle engelli olma durumu, kişinin kendi yeti yitimine ek olarak, yaşamının zorlaştırıldığı çevre koşulları dolayısıyla engellenme halini anlatmaktadır.

Komisyon üyeleri tarafından aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

- Özürlülük kavramı etrafında dünyada son dönemde çeşitli tartışmalar yaşanmaktadır. Ancak terminoloji değişikliğinin hakikati değiştirmeyeceği ve kavramlara esir olmamamız gerektiği açıktır.

- Buna karşılık, engelli bireylerin toplumla bütünleşmeleri için kullanılan dil de önemlidir. Bu kapsamda, kavram kargaşasının engellenmesi, uluslararası sözleşmelerle uyumlu bir dil kullanılması ve bu doğrultuda engellilere duyulan saygının terminolojiye ve mevzuata yansımaları açısından getirilen düzenleme memnuniyet vericidir.

- Özür ve özürlü kelimeleri, Arapça, Osmanlıca ve Türkçe’de; kusurlu, kabahatli, mazeretli, defolu, elverişsiz, tutsak gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Bu ifadeler eşitlik ilkesine aykırıdır.

- Sağlık değil bir insan hakları sözleşmesi olan BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’de, “engellenmiş birey” kavramına dikkat çekilmektedir. Çevresel faktörlerin engelli bireylere göre düzenlenmesi engelliliği ortadan kaldıracaktır. Herkes birey olarak eşittir ve engelliliğe dayalı ayrımcılığın önlenmesi gerekmektedir.

- Avrupa Birliği müktesebatında da benzer hükümler yer almaktadır. Bu noktada, “özürlü” ifadesi ayrımcılığa yol açmaktadır.

- Mevzuatta yapılan bu terminoloji değişikliği, maddi bir değişiklik olup ardından zihni ve moral değişikliği getirecek, insanların tutum davranışlarına yönelik sonuçlar doğuracaktır.

Komisyon Başkanlığınca ayrıca,

- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun engelli hakları alanında bir alt komisyonu kurulduğu için bu konularda devam eden bir çalışması olduğu;

- Bu kapsamda, Belediyeler ve Valiliklerden erişilebilirlik konusunda yaptıkları çalışmalar hakkında ya da konuyla ilgili özel projeleri olup olmadığı noktasında bilgi

istendiği; alınan cevaplarda meseleye ciddiyetle yaklaştığı anlaşılan iller olduğu gibi, önemli eksikliklerin olduğu illerin de bulunduğu,

- Alt komisyonun iyi ve kötü örnekleri yerinde denetleyeceđi,
belirtilmiştir.

Tümü üzerinde yapılan görüşmeleri müteakip, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerinin görüşülmesine karar verilmiştir. Komisyonumuzca, **Tasarının 1, 2, 3 ve 4'üncü maddeleri ve Tasarının tümü** oybirliğiyle aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'na sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.